

Dues notes sobre geologia de la Serra de Llevant, de Mallorca

per

B. DARDER I PERICÀS

I

L'existència del Burdigalià a la Serra de Farrutx (Artà)

Pel maig del 1921 (a), vaig publicar una nota preliminar sobre la regió d'Artà, la qual nota indicava la presència a la Serra de Farrutx d'una pudinga que reposa sobre el Cretaci, pudinga que vaig considerar nummulítica a causa de contenir còdols de calissa amb *Belemnites*, calissa amb sílex i altres elements de fàcies cretàcia o juràsica, i pel fet de no haver pogut trobar cap d'ells amb *Nummulites*; dins la mateixa serra, vaig indicar la presència a l'Ermita d'Artà d'una calissa quelcom sorrenca, aspra, blavenca amb pàtina burella i acompanyada de la pudinga abans dita, tot fent notar que formava el nucli d'un sinclinal tombat cavalcat per Trias.

L'any següent (b), FALLOT publicava el seu magnífic treball sobre la Serra Nord de Mallorca, en el qual, fent referència, a manera de complement, a la regió d'Artà, coincideix amb la meua opinió, amb tota independència del meu treball, ja que era el resultat de les seves excursions que havia fet l'any 1920. Vaig continuar sostenint aquest punt de vista l'any 1925 (c), reforçat amb el fet que sobre la mateixa unitat tectònica i pocs quilòmetres més al SE havia trobat l'Eocènic superior comprovat per una fauna rica de diverses espècies de

(a) B. DARDER PERICÀS. Nota preliminar sobre la tectònica de la regió de Artà (Mallorca). — Bol. Soc. Esp. Hist. Nat., t. 21, pag. 205 a 223. Madrid, 1921.

(b) PAUL FALLOT. — Étude géologique de la Sierra de Majorque. — Paris, Béranger, éditeur, 1922.

(c) B. DARDER PERICÀS. — La tectonique de la région orientale de l'île de Majorque. — Bull. Soc. Géol. Fr., 4 Série, tome 25, pag. 215 a 278. Paris, 1925.

nummulits, entre ells el *N. Fabiani* Prev. Tot això va fer que, durant l'excursió del Congrés Geològic de l'any 1926, no fos discutida l'edat de la dita pudinga i calissa sorrenca, i semblà restar definitivament establerta la seva atribució al Nummulític.

A les darreres excursions fetes per ultimar el mapa de les serres de Llevant, actualment en publicació sota els auspicis de la Diputació de Balears, vaig trobar rodat dins un camp llaurat, de la zona suposada nummulítica de l'Ermita d'Artà, un exemplar de *Chlamys praescabriusculus* Font, var. *catalaunica* Alm. que a la seva ganga incloua *Amphistegina*. La falta de llum va impedir reconèixer millor el terreny; però tornant-li acompanyat d'En Guillem COLOM, hem pogut trobar a la pudinga i a la calissa diverses seccions de *Ostraea* i de pectínids, un d'ells evidentment un *Flabellipecten* sp. ind. En Guillem COLOM, que ha tingut l'amabilitat d'examinar al microscopi les roques recollides, ha trobat *Operculina* anàloga a les del Burdigalià de la Serra Nord de Mallorca, i, per acabar de resoldre tot dubte, la *Miogypsina* cf. *irregularis*, i quedà fermament establert que el pretès Nummulític de la Serra de Farrutx és, en realitat, Burdigalià, i no s'ha pogut trobar el més petit senyal de cap nummulit. Els petits còdols inclosos dins la roca són calisses amb *Calpionella*, potser del juràssic superior i calisses fines amb *Lagena Colomi* Lapp.; aquestes darreres demostren que procedeixen del Neocomià de fàcies batial.

Els talls publicats al meu treball no tenen altra alteració que considerar com a burdigalià el nummulític del nucli del sinclinal de la Serra del Farrutx. Tenim, doncs, que hi ha hagut una intensa erosió posteocènica i pre-burdigaliana que ha fet desaparèixer la quasi totalitat de l'Eocènic superior dipositat sobre el Cretaci. El Burdigalià dipositat posteriorment és probable que hagi desaparegut quasi totalment pel trenatge del mantell superior, i que s'hagi conservat dins el nucli del sinclinal tombat, mercès a l'acció protectora dels seus flancs cretácis. Aqueixes observacions confirmen una vegada més l'edat dels dos grans moviments tectònics de Mallorca exposats en els treballs anteriors.